

قواعد جوازی	قواعد وجوبی
<p>وءُ → وءُ ← يَ</p> <p>رَأْسٌ < رَأْسٌ ذِيْبٌ < ذِيْبٌ شُؤْمٌ < شُؤْمٌ</p> <p>نکته: اگر همزه متحرک، لام الفعل و آخر کلمه باشد باز این قاعده جایز است.</p> <p>مَلَّا < مَلَّا قَارِئٌ < قَارِئٌ تَبَرُّو < تَبَرُّو (← تَبَرُّی < تَبَرُّی)</p>	<p>ءَءُ < آءُ ءَءُ < عِيَدٌ شرط: در یک کلمه</p> <p>ءَعْمَنَ < آمَنَ ءِعْمَانَ < إِيمَانٌ ءَعْمَنَ < أُوْمَنَ</p> <p>ءَءُ < عِيَدٌ شرط: در یک کلمه</p> <p>ءَءُ < عِيَدٌ ءَعْلَمٌ < أَعْلَمٌ</p>
<p>وءُ < وءُ ← يَ شرط: واو و ياء زائد باشند نه اصلی</p> <p>مَقْرُوْءٌ < مَقْرُوْءٌ نَبِيٌّ < نَبِيٌّ</p> <p>نکته: این قاعده قیاسی نیست و بستگی به سمع دارد. لذا در مثل «نَسِيَعُ، بَرِيَعُ...» جاری نمی شود.</p>	<p>جمع بر وزن فعائی < فعایل</p> <p>شرط: لام الفعل حرف یاء باشد(منقلب یا غیر منقلب)</p> <p>بَقَائِي < بَقَايَي (← بَقَايَي')</p> <p>(خَطَائِي <) خَطَائِي < خَطَايَي (← خَطَايَي')</p>
<p>هَمْزَه استفهام + همزه وصل</p> <p>أَهُّ يَا أَهُّ < حذف همزه وصل (در نگارش)</p> <p>أَ الآن؟ < آلان؟ أَ أصْطَفَيِ؟ < أَصْطَفَيِ؟ أَ أَصْطَفَيِ؟ < أَصْطَفَيِ؟</p>	<p>همزه متحرک ماقبل ساکن در ماده «رأی» < نقل حرکت همزه به ماقبل و حذف همزه: يَرَأَيِ' < يَرَى' أَرَأَيِ' < أَرَى' يُوَرَّئِي < يُورِي</p> <p>يُافِعِلُ < يُفِعِلُ (همزه باب افعال در مضارع واجب الحذف است)</p> <p>يُوكِرِمُ < يُكِرِمُ</p> <p>نکته: این همزه در امر باب افعال همیشه ذکر می شود: تَكْرُمٌ < أَكْرَمٌ</p> <p>ثُرِي < أَرِ</p>
<p>همزه ماده سؤال در ماضی، مضارع و امر معلوم < الف</p> <p>سَأَلَ < سَأَلَ يَسَأَلُ < يَسَأَلُ لَيَسَأَلُ < سَأَلَ</p>	<p>۶ صیغه امر حاضر از تَأْكِلُ و تَأْخُذُ < حذف دو همزه واجب است.</p> <p>ءَءُكْلٌ < كُلُّ، كُلَا، كُلُوا، كُلَّي، كُلَّا، كُلَّنَ خُذُ، خُذَا، خُذُوا ...</p>
<p>۶ صیغه امر حاضر از تَأْكِلُ و تَأْخُذُ < حذف دو همزه واجب است.</p> <p>(ءَعْمُرُ <) أَوْمَرُ < مُرْ</p>	

قواعد جوازی	قواعد وجوبی
<p>و \rightarrow و \rightarrow و \rightarrow و \rightarrow و</p> <p>رَأْسٌ \leftarrow رَأْسٌ دَبَّ \leftarrow دَبَّ شُؤْمٌ \leftarrow شُؤْمٌ</p> <p>نکته: اگر همزه متحرک، لام الفعل و آخر کلمه باشد باز این قاعده جایز است.</p> <p>مَلَّا \leftarrow مَلَّا قَارِئٌ \leftarrow قَارِئٌ تَبَرُّو \leftarrow تَبَرُّو (← تَبَرُّی \leftarrow تَبَرُّی)</p>	<p>آءُ \leftarrow آءُ \leftarrow آءُ \leftarrow آءُ شرط: در یک کلمه</p> <p>عَمَّنَ \leftarrow آمَنَ عِمَانَ \leftarrow إِيمَانٍ عَمِّنَ \leftarrow أُومنَ</p> <p>نکته: اگر همزه اول، همزه وصل باشد در اثنای کلام حذف شده و دیگر مجرای این قاعده نمی‌باشد: فَلَاءُتَ \leftarrow فَأَتَ (← فَاتِ: بر اساس قاعده جوازی مقابل)</p>
<p>وْءُ \leftarrow وْءُ شرط: واو و یاء زائد باشند نه اصلی</p> <p>مَقْرُوْءٌ \leftarrow مَقْرُوْءٌ نَبِيٌّ \leftarrow نَبِيٌّ</p> <p>نکته: این قاعده قیاسی نیست و بسته به سمع است لذا در مثل «نسیء، بَرِيءٌ...» جاری نمی‌شود.</p> <p>استثناء: با اینکه یاء ساکن در کلمه «مشیئه» زائد نیست اما این قاعده اجرا شده \leftarrow مشیئه</p>	<p>آءُبُّ \leftarrow آءُبُّ آءِلُ \leftarrow آیلُ شرط: در یک کلمه</p> <p>استثناء: همزه دوم لام الفعل باشد: آءُبُّ \leftarrow آءُبُّ (در تمام حالات قلب به یاء می‌شود): جَائِيلٌ \leftarrow جائی</p> <p>نکته: این قاعده در کلمه «أَئِمَّةٌ» و «صَيْغَة١٣ مضارع مهموز الفاء مضاعف ثلاثی»</p> <p>جایز است، نه واجب. أَئِمَّةٌ \leftarrow آئِمَّةٌ أَوْمُ \leftarrow آوْمُ</p>
<p>هُوَ \leftarrow هُوَ مُؤَرَّخ \leftarrow مُؤَرَّخ يَهِ \leftarrow يَهِ تَهِينَةً \leftarrow تَهِينَةً</p> <p>آءُ \leftarrow آءُ يَا آءُ \leftarrow يَا حذف همزه وصل</p> <p>أَلَاكَنَ؟ \leftarrow آلَاكَنَ؟ أَصْطَفَيِ؟ \leftarrow أَصْطَفَيِ؟ أَأَصْطَفَيِ؟ \leftarrow أَصْطَفَيِ؟</p> <p>همزه سؤال در ماضی، مضارع و امر معلوم \leftarrow الف: سَأَلَ \leftarrow سَأَلَ / هَسَأَلَ \leftarrow سَلَ</p> <p>۶ صیغه امر حاضر از تَأْمُر \leftarrow حذف دو همزه جایز است: (عَمْرُ \leftarrow) أُومُرُ \leftarrow مُرْ</p> <p>نکته: در امر حاضر ماده سائل و امر عدم حذف همزه رجحان دارد: وَسَأَلُ، وَأَمْرُ</p> <p>مگر در ابتدای کلام که حذف همزه رجحان دارد: سَلُ، مُرْ</p>	<p>جمع بر وزن فعائل \leftarrow فَعَالٌ شرط: لام الفعل حرف یاء باشد(منقلب یا غیر منقلب)</p> <p>بَقَائِيٌّ \leftarrow بَقَائِيٌّ (← بَقَائِيٌّ) (خَطَائِيٌّ \leftarrow) خَطَائِيٌّ (← خَطَائِيٌّ)</p> <p>همزه متحرک ماقبل ساکن در ماده «رأی» \leftarrow نقل حرکت همزه به ماقبل و حذف همزه: يَرَأْيٌ \leftarrow يَرَى' أَرَأَيٌ' \leftarrow أَرَى' يُوَرَّى \leftarrow يُرَى'</p> <p>استثناء: در این کلمات و مشتقاش: مَرَئَيٌّ، مَرَأَيٌّ، لَمَرَآةٌ، رَأَيٌّ، اسْتَرَأَيٌّ، تَمَرَأَيٌّ</p> <p>يُفَعِّلُ \leftarrow يُفَعِّلُ (همزه باب افعال در مضارع واجب الحذف است) يَا كِرَمٌ \leftarrow يُكِرِّمُ</p> <p>نکته: این همزه در امر باب افعال همیشه ذکر می‌شود: ثُكِرَمٌ \leftarrow أَكِرَمٌ ثُرِيٌّ \leftarrow أَرِيٌّ</p>
<p>أُنَاسٌ \leftarrow نَاسٌ / حذف همزه جایز است و کثیراً واقع شده. (انهم أُناسٌ يتظہرون)</p>	<p>۶ صیغه امر حاضر از تَأْكِلُ و تَأْخُذُ \leftarrow حذف دو همزه واجب است.</p> <p>عَءُكُلُ \leftarrow كُلُّ، كُلَا، كُلُوا، كُلَّى، كُلَّا، كُلَّنَ خُذُ، خُذَا، خُذُوا...</p>